

Avdelningen för utvärdering och analys
Catarina Jansson
catarina.jansson@socialstyrelsen.se

Projektdirektiv för analys av vården och vårdutfallet för personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd

Bakgrund, syfte och mål

Bakgrund

Såväl enskilda som organisationer för ofta fram kritik om hälso- och sjukvårdens och försäkringsbolagens behandling av personskadade. Den kritik som förts fram handlar bland annat om att dessa personer inte får adekvat behandling och den ersättning som de har rätt till efter en skada. Det hävdas också att t.ex. försäkringsläkare och behandlande läkare kan komma fram till olika slutsatser om orsakssamband och skadebilder. Kritiken avser således sjukvårdens verksamhet, läkarnas roller och bedömningar samt försäkringsbolagens hantering av skadeärenden [1].

Mot denna bakgrund har Socialstyrelsen i myndighetens regleringsbrev för budgetåret 2016 fått i uppdrag att analysera vården och vårdutfallet för personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd [1].

Den vanligaste orsaken till långvariga smärttillstånd/nackbesvär efter olycka/trauma är påkörningsolyckor i trafiken. Om t.ex. en bilist blir påkörd av en annan bil kan en slitning mellan bål och huvud uppstå p.g.a. acceleration/decceleration, s.k. whiplashtrauma/whiplash-skada [distorsion i halskotpelaren]. Nackskador kan orsaka många symtom och funktionsnedsättningar, men skador i facetter, muskler, diskar, ligament, nerver och blodkärl kan mycket sällan visualiseras med dagens undersökningstekniker. Många med whiplash-skador läker utan särskilda åtgärder medan andra får långvariga besvär och ibland kraftig påverkan på funktion och aktivitetsförmåga. Det finns ett stort behov av tydliga riktlinjer för handläggning av denna patientgrupp så att svåra fall upptäcks tidigt, vilket kan förväntas minska antalet patienter som drabbas av kroniska besvär [2]. Vidare är samsjuklighet i både somatiska och psykiatriska diagnoser vanligt vid långvariga besvär efter distorsion i halskotpelaren [3].

Syfte, effektmål, projektmål

Socialstyrelsen ska analysera vilka förutsättningar hälso- och sjukvården har att erbjuda personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd god vård i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

I uppdraget ingår även att analysera vårdutfallet inom detta område. Socialstyrelsen ska beakta jämställdhetsperspektivet och uppmärksamma skillnader i vård som erbjuds kvinnor och män.

Dessutom ska Socialstyrelsen bedöma behovet av och möjligheten att ta fram nationella kunskapsstöd till vården på detta område, som innefattar insatser som främjar ett gott bemötande av dessa patienter.

I uppdraget ska Socialstyrelsen samråda med relevanta myndigheter och organisationer.

Målet med projektet är att uppnå ökad kunskap om hälso- och sjukvårdens förutsättningar, vårdutfall samt behov och möjlighet att ta fram nationella kunskapsstöd till vården vad gäller personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 december 2017.

Perspektiv

I uppdraget ska jämställdhetsperspektivet beaktas och skillnader i vård som erbjuds kvinnor och män uppmärksammas. Ytterligare ett sakområde som bör beaktas är funktionshinder.

Omfattning och avgränsning

I uppdraget definieras personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd huvudsakligen som långvarig nacksmärta efter trafikolycka [S13.4: Distorsion i halskotpelaren/Whiplash-skada (WAD¹ I, II, III) + T91.8: Sena besvär av whiplash-skada + andra relevanta ICD-10-diagnoser].

Metod och genomförande

Inriktning/val av metoder

För att inhämta information om hälso- och sjukvårdens förutsättningar kommer dialogmöten genomföras med relevanta externa aktörer (t.ex. patientorganisationer, professionen, vårdgivare). Information från dessa möten kommer användas som underlag för en enkät som skickas ut till samtliga landsting för att kartlägga förutsättningarna för hälso- och sjukvården avseende målgruppen. Enkätsvaren kommer sammanställas och analyseras samt vid behov kompletteras med intervjuer/dialogmöten med lämpliga representanter för hälso- och sjukvården och patientorganisationer.

---

¹ Whiplash Associated Disorders (WAD). Långvariga WAD definieras i FYSS-kapitel: Fysisk aktivitet vid långvariga utbredda smärttillstånd (2015-03-04) som "långvariga utbredda smärtor med tecken till en centralt störd smärtmodulering som debuterat efter period med whiplashrelaterade besvär" och begreppet WAD inkluderar sena besvär efter alla typer av våld/skador efter acceleration och deceleration i halsryggen.

För att inhämta information om vårdutfall och skillnader i vård mellan kvinnor och män (samt t.ex. mellan landsting) kommer deskriptiva analyser genomföras avseende målgruppen. Analyserna baseras på t.ex. populationsbaserade data bestående av personer/"kohort" med vårdtillfällen/specialistbesök i specifika diagnoser. Exempel på datakällor; patientregistret, läkemedelsregistret (Socialstyrelsen), LISA² (SCB), MiDAS³ (Försäkringskassan), Strada⁴ (Transportstyrelsen), Nationella registret över smärtrehabilitering, NRS (nationellt kvalitetsregister).

För att bedöma behovet av nationella kunskapsstöd till vården kommer behovet bland mottagare och målgrupper undersökas (dvs. yrkesföreträdares respektive brukares och patienters önskemål och behov av vägledning) och information inhämtas genom t.ex. dialogmöten, enkäter och fokusgrupper. Vidare kommer omfattningen av existerande vetenskapligt underlag undersökas genom sökning och analys av litteraturen.

För att inhämta ytterligare information avseende vården och vårdutfallet för personer med trafikskador och långvariga smärttillstånd kommer även en begränsad internationell utblick genomföras.

Viktiga kompetensbehov

a) Avdelningen för utvärdering och analys (ägare av uppdraget):

Från avdelningen behövs utvärderingskompetens, medicinskt sakkunnig och statistiskt metodstöd. Vidare behöver samordnaren för funktionshindersfrågor involveras i projektet.

b) Avdelningen för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården:

Från avdelningen behövs kunskap/resurser från enheten för vägledning inom hälso- och sjukvård avseende behov och möjlighet att ta fram nationellt kunskapsstöd till vården.

---

² Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier

³ Mikrodata för analys av socialförsäkringen

⁴ Swedish Traffic Accident Data Acquisition

Projektorganisation

Styrgrupp och resursansvariga

Resursansvariga:

Marcus Gry, U/EM

Anders Fejer, KHS/VHS

Britta Zaar Nyman, KOM/PK

Projektägare

Marcus Gry, enhetschef, U/EM

Projektledare

Catarina Jansson, utredare, U/EM

Tidplan och leveranser – översikt

Fas/beslutsgrind	Tidpunkt	Leverans/underlag etc.
Planera	2016-06	Framtagning av projektdirektiv i Us ledningsgrupp 21 juni
BG1	2016-06-28	Beslut direktiv
BG2 – Starta projekt	2016-08	Besluta projektplan
Genomföra	2016-09– 2017-12	
BG3 – Överlämna	2017-12-01	Slutredovisning till regeringen (<i>rapport</i>)
BG4 – Godkänn projektavslut	2018-01	Erfarenhetsåterföring

Ekonomi

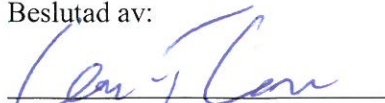
Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande disponera 1 500 000 kronor under budgetåret 2016. Resurser för 2017 är inte beslutade. Verksamhetskod: R50516-2. Finanskod: X.

Kostnad för:	SEK
Beräknade personella resurser (170 dagar)	1 400 000
Resor, dialogmöten, databeställning m.m.	100 000
Totalt	1 500 000

Uppskattad resursåtgång 2016

Avdelning/Enhet	Resursbehov	Antal dagar
U/EM	Projektledare	128
	Medicinskt sakkunnig	10
	SMS-grupp	15
KHS/VHS	Kunskapsstöd	15
KOM	Kommunikation	2

Beslutad av:

Lars-Torsten Larsson

Tillförordnad generaldirektör

Referenser

1. Regeringen. Pressmeddelande: Insatser för personskadade. 2016-05-19
2. Vårdprogram för nacksmärta och funktionsnedsättning efter olycka. Regionalt vårdprogram. Region Skåne 2015
3. Hälften lider av psykiatriska tillstånd. Samsjuklighet vanligt vid långvariga besvär efter halsryggsdistorsion. Läkartidningen Nr 43 2009

Versionshistorik

Version	Ändring avser	Datum
1.0	Nytt dokument	2016-06-28